

Gro Marit Grimsrud

Rapport nr. 42

Flytting til og fra Rauma

En analyse av flytte- og boligmotiv hos
innflyttere og utflyttere

Tittel	Flytting til og fra Rauma. En analyse av flytte- og boligmotiv hos innflyttere og utflyttere
Forfatter	Gro Marit Grimsrud
Prosjektleder	Gro Marit Grimsrud
Sider	45
Prosjektnummer	17175
Prosjekttittel	Bo og flytting
Oppdragsgiver	Rauma kommune
Ansvarlig utgiver	Møreforskning Volda
ISBN	978-82-7692-330-8
ISSN	1891-5981
Distribusjon	Åpen http://www.moreforsk.no/volda.htm http://www.hivolda.no/fou
Nøkkelord	Flyttemotiv, bomotiv, naturglede, tilflyttingsarbeid

Rapporten er basert på to spørreundersøkelser. En blant folk som har flyttet fra Rauma de siste 5 år, og en blant de som har flyttet til Rauma de siste 5 år. Formålet med analysen var å gi Rauma kommune et grunnlag for å jobbe videre med å øke folketallet i kommunen. Undersøkelsen viser at arbeidsmarkedet og sosiale forhold er det som oftest oppgis som fraflyttingsgrunn, mens naturen, familierelasjoner og boligforhold er de viktigste motivene for å bosette seg i kommunen. For å tiltrekke seg flere tilflyttere, anbefaler vi Rauma å jobbe videre med visjonen om å bli «verdens beste kommune for naturglade mennesker», men advarer samtidig mot å glemme interessene til de som allerede bor i Rauma.

© Forfattere/Møreforskning Volda

Forskriftene i åndsverkloven gjelder for materialet i denne publikasjonen. Materialet er publisert for at du skal kunne lese det på skjermen eller fremstille eksemplarer til privat bruk. Uten særskilt avtale med forfattere/Møreforskning Volda er all annen eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt så langt det har hjemmel i lov eller avtale med Kopinor, interesseorgan for rettshavere til åndsverk.

Forord

Denne rapporten er skrevet på oppdrag fra Rauma kommune, og har hatt som mål å gi kommunen et bedre kunnskapsgrunnlag for å kunne utforme tiltak som kan bidra til å øke netto innflytting til kommunen.

Analysen baserer seg på to spørreundersøkelser gjennomført i mai 2013: En rettet mot utflyttere fra Rauma, og den andre mot innflyttere. På bakgrunn av undersøkelsene, gis det anbefalinger om hvordan kommunen kan innrette sitt tilflyttingsarbeid.

Møreforsking vil takke alle utflyttere og innflyttere som tok seg tid til å svare på undersøkelsene våre.

Prosjektet er gjennomført innenfor en ramme på to månedsverk. Rapporten er skrevet av Gro Marit Grimsrud prosjektleder. Gunnvor Karita Bakke har vært til stor hjelp i utsendelse av brev til flytterne.

Volda, juni 2013

Gro Marit Grimsrud

Innhold

Forord.....	5
1 Innledning.....	7
2 Metode og beskrivelse av utvalg.....	8
3 Om respondentene	10
3.1 Hvor kommer de fra og hvor drar de?.....	11
4 Om flytteprosessen: fra ide til realisert flytting	14
5 Flyttemotiv: hvorfor flytter folk til Rauma?	18
5.1 Familierelaterte motivasjoner.....	19
5.2 Arbeidsrelaterte motiver.....	19
5.3 Motivasjoner knyttet til stedet og naturen.....	20
5.4 Boligrelaterte motivasjoner	21
5.5 Andre motiver	22
5.6 Blir de boende i Rauma?	23
6 Hvorfor flytte fra Rauma?.....	25
6.1 Flytte tilbake til Rauma?.....	26
6.2 Utflytterne har god kontakt med Rauma	29
7 Rauma som bo- og arbeidssted	30
7.1 Arbeidsmarkedet slik innflytterne ser det.....	30
7.2 Boligforhold: Hvor og hvordan ønsker man å bo?	31
7.3 Betydningen av nedkortet reisetid til Molde og Ålesund	33
7.4 Andre forhold av betydning for å være attraktivt som bosted	34
8 Naturen er viktig både for utflyttere og innflyttere	36
9 Sammenfattende analyse og anbefalinger.....	38
9.1 Arbeidsmarkedet er en flaskehals.....	38
9.2 Det er vanskelig å bli kjent med folk	39
9.3 Satsingen på naturglade menneskers øker tilflyttingen.....	40
9.4 Familie og venner er viktigste tilflyttingsgrunn.....	41
9.5 Bolig og stedsforhold er gode bomotiv	41
9.5 Anbefaling: Sats både på intern og ekstern identitetsbygging	42
Referanser	45

1 Innledning

Denne rapporten har som mål å gi Rauma kommune et bedre kunnskapsgrunnlag for å kunne utforme tiltak som kan bidra til å øke netto innflytting til kommunen.

Kommunen har vært ute etter å fange opp forhold som kan være spesifikke for Rauma kommune, og har ønsket kunnskap om både boligpreferanser og flyttemotiv blant flytterne. Hva er flaskehalsen og begrensninger i Raumas attraktivitet som bosettingskommune? Vil et utvidet bo- og arbeidsmarked kunne påvirke flyttebeslutninger/bosteds preferanser?

For å svare på dette har Møreforskning gjennomført en spørreundersøkelse blant et, i utgangspunktet, representativt utvalg av personer over 18 år som har flyttet fra eller til Rauma kommune i løpet av de siste 5 årene.

På bakgrunn av opplysningene fra undersøkelsene gir vi til slutt i rapporten en vurdering av og forslag til tiltak som kan bidra til å øke attraktiviteten og tilflyttingen til Rauma.

Leseveiledning

Neste kapittel beskriver metoden og datagrunnlaget for analysene. Deretter følger et kapittel som beskriver innflyttere og utflyttere som har svart på undersøkelsen etter noen kjennetegn som kjønn, alder, utdanning osv. Kapittel 4 tar for seg flytteprosessen, herunder hvordan innflytterne har fått høre om Rauma og hva både innflyttere og utflyttere mener et lokalt sørvisapparat for tilflyttere (tilflyttingskontoret) kan brukes til. Kapittel 5 handler om innflytterne; hva som motiverte dem til å flytte til Rauma og om de kommer til å bli boende i Rauma. Kapittel 6 handler om utflytterne; hvorfor de flyttet ut og hva som skal til for at de skal flytte tilbake igjen. Kapittel 7 handler om hvordan det er å bo i Rauma: her gir både innflyttere og utflyttere uttrykk for hvordan de forholder seg til arbeidsmarkedet, boligsituasjonen og den forestående utvidelsen av bo- og arbeidsmarkedsregionen. Siden Rauma har som visjon å bli den beste kommunen for naturglade mennesker, har vi viet flytternes forhold til visjonene og naturen et eget kapittel 8. Til slutt, i kapittel 9, kommer en sammenfattende analyse av resultatene, og hva som ut fra dette kan synes å være gode strategier og tiltak for å øke attraktiviteten til Rauma.

2 Metode og beskrivelse av utvalg

Undersøkelsen omfatter utflyttere og innflyttere til Rauma kommune som har flyttet i løpet av de siste fem år, og som var 18 år eller eldre på flyttetidspunktet. Et tilfeldig utvalg i begge gruppene fikk tilsendt brev med forespørsel om de ville delta i undersøkelsen. Brevet inneholdt en link til et web-basert spørreskjema som flytterne måtte taste inn for å kunne delta. Dette er nokså tungvint, og responsen ble lav – bare om lag 30 svar i hver av undersøkelsene. Etter purring, hvor utvalget også fikk tilsendt QR-kode slik at de kunne svare på smarttelefon, økte antall svar til 67 for utflytterne og 57 for innflytterne.

Et noe høyere antall svar blant utflytterne kan henge sammen med at vi hadde epostadresse til 50 av disse. Det er lettere å svare når man klikke seg inn fra eposten, enn å gå fra brev, skru på PC'n og så skrive inn en link. Epostadressene ble formidlet gjennom *Ytterveggen* – et nettverk for utflyttede raumaværingar.

Vi fikk trukket et tilfeldig utvalg på 300 utflyttere og 300 innflyttere bakgrunn av registrerte flyttinger i Det sentrale personregister. Vi fant 26 dobbeltregistreringer, og fikk også 20 brev i retur med ukjent adresse. Til sammen fikk 298 innflyttere og 260 utflyttere forespørsel om å delta. Det gir en svarprosent på henholdsvis 19 og 26.

Svarprosenten er med andre ord svært lav, og vi kan dermed ikke hevde at undersøkelsen er representativ for alle flyttere. Det er antakelig grunnlag for å si at de som har svart i stor grad representerer de som har vært aller mest interessert i å avgi svar: tilknytningen de har til Rauma er sterk i begge flyttegrupper. Likevel viser analysene av flyttemotiv at de ikke skiller seg fra liknende undersøkelser utført andre steder.

At undersøkelsen ikke er representativ, betyr ikke at de svarene som er avgitt ikke har noen verdi. Svarene representerer like fullt en stor gruppe innflyttere og utflyttere som har verdifulle meninger, erfaringer og kunnskaper om hvordan det er å bo i Rauma. Disse opplysningene er relevante for undersøkelsens formål, som er å gi et grunnlag for å utvikle Rauma til et attraktivt bo- og tilflyttingssted.

Rauma kommune har vært med i utformingen av spørreskjemaet.

Det lave antall svar har derimot gjort det vanskelig å utføre statistiske analyser ut over å presentere frekvenstabeller. Det blir så få personer i hver kategori når man f.eks. deler opp et flyttemotiv etter kjønn, alder osv. at vi ikke kan utelukke at eventuelle forskjeller skyldes tilfeldigheter. Vi har likevel kjørt krysstabeller på de fleste av variablene der vi har kontrollert om det er sammenhenger eller forskjeller mellom respondentene etter bakgrunnsvariabler som kjønn, utdanningsnivå, familiesituasjon, nåværende bosted, oppvekststed m.m. Vi omtaler disse sammenhengene bare når den er statistisk

signifikant og relevant – om ikke annet er presisert. Det lave antall svar gjør også at vi bruker antall i tabellene i stedet for prosent – med unntak av der vi sammenlikner innflyttere og utflyttere. Når det er en halv person bak hvert prosentpoeng, blir det fort villedende å anvende prosent i tabellene.

3 Om respondentene

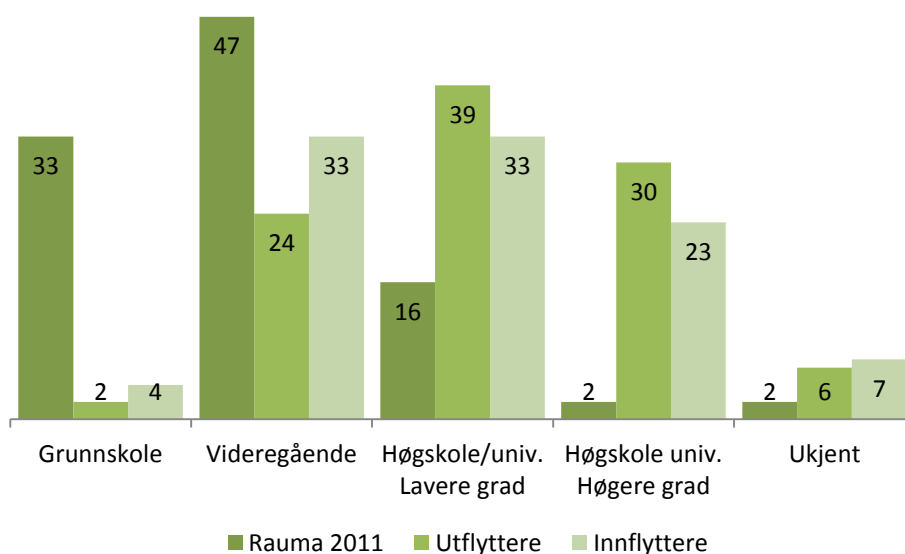
Totalt har 57 innflyttere og 74 utflyttere svart på undersøkelsen. Tabell 3.1 gir en oversikt over hva som kjennetegner de som har svart.

I begge undersøkelsene er det en liten overvekt av kvinner hhv 56 og 55 prosent. Videre består respondentene av i hovedsak godt etablerte personer. Likevel framstår utflytterne som noe mindre etablerte enn innflytterne: Mens 80 % av innflytterne er gifte/samboende, gjelder dette 70 % av utflytterne. Videre har 65 prosent av innflytterne og 46 prosent av utflytterne barn. Barna til utflytterne er gjennomsnittlig yngre enn barna til innflyttere – og det gjenspeiler at innflytterne er eldre enn utflytterne. Vel halvparten av innflytterne er over 35 år, mens dette gjelder 28 % av utflytterne. Det er typisk for mindre sentrale kommuner der mange flytter ut i ung alder for å ta utdanning og der innflyttingen er preget av at den fasen er over.

I begge grupper er de aller fleste av respondentene yrkesaktive. Blant innflytterne er det flere ledige, blant utflytterne er det flere studenter.

Utdanningsnivået blant begge flyttegruppene er betydelig høyere enn for Raumas befolkning for øvrig. Det gjenspeiler i hovedsak at aldersfordelingen på de to gruppene ikke er sammenliknbar, men delvis er det også en konsekvens av et vedvarende flyttemønster der utflytterne har høyere utdanningsnivå enn innflytterne. Det ser vi også antydninger til i denne undersøkelsen der til sammen 69 % av utflytterne har utdanning på høgskolenivå, mens dette «bare» gjelder 56 % av innflytterne. I tillegg er 12 % av utflytterne fremdeles under utdanning.

Denne bakgrunnsinformasjonen vil vi bruke i analysen av flytte- og bomotiv for å se om det er systematiske forskjeller mellom ulike grupper av flyttere.

Figur 3.1. Høyeste fullførte utdanningsnivå for innflyttere, utflyttere og Raumas befolkning over 16 år 2011. Prosent. Kilde for Raumas befolkning er SSB, statistikkbanken, Tabell: 09429.

Tabell 3.1. Oversikt over egenskaper ved respondentene. Prosent

	Utflyttere	Innflyttere
Kjønn:		
Mann	46	44
Kvinne	55	56
Alder:		
18-25 år,	16	10
26-35 år,	55	33
36-45 år	10	56*
46-67 år	10	*
68 år og over	7	*
Sivilstatus:		
Gift/samboer	70	80
I et forhold	12	7
Singel	18	14
Har barn:	46	65
Barns alder:		
0-5 år	70	52
6-15 år	22	18
16+ år	8	30
Hovedbeskjeftigelse:		
Yrkesaktiv	78	81
Student	12	2
Arbeidsledig	2	11
Hjemmeværende	5	4
Pensjonist	8	5
Annet	6	2
Oppvokst i Rauma:	72	27
N=	67	57

* 56 % av innflytterne er over 35 år.

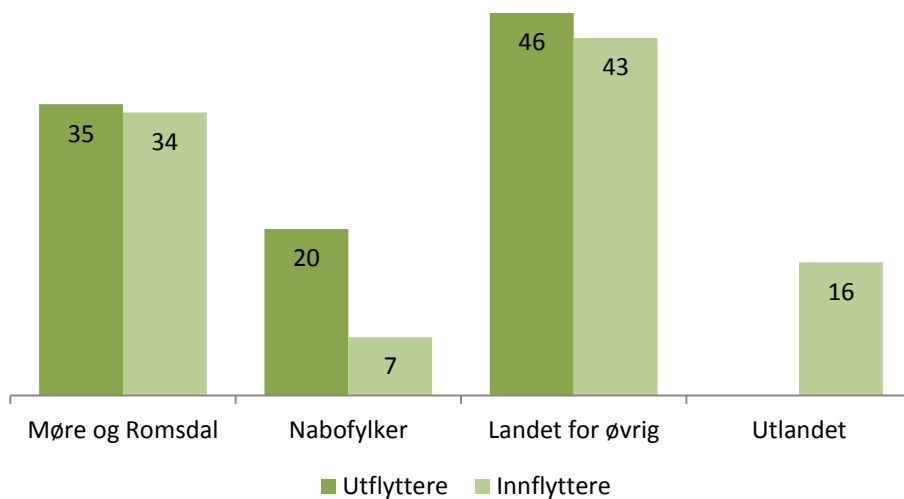
3.1 Hvor kommer de fra og hvor drar de?

Blant utflytterne er det som ventet en høy andel som er oppvokst i Rauma (72%). De øvrige er videreflyttere. Flesteparten av videreflytterne (14 stk.) oppgir å ha bodd i Rauma mer enn en gang tidligere - og har dermed vært tilbakeflyttere tidligere. Det er bare fem som har flyttet videre fra Rauma for første gang.

Blant innflytterne er det 27 % som er oppvokst i Rauma, og som derfor kan betegnes som tilbakeflyttere. I tillegg til disse «innfødte» tilbakeflytterne utgjør andre tilbakeflyttere fem prosent. Dette er tall som stemmer godt med tilsvarende

undersøkelser andre steder. Tilbakeflytterandelen i slike undersøkelser ligger ofte rundt 30 %.

Det er en forholdsvis stor utveksling av flyttere mellom kommuner i Møre og Romsdal (se fig. 3.2). Vel en tredel av flytterne kom fra – eller flyttet til – en annen kommune i Møre og Romsdal. Det er med andre ord en god del internflytting i regionen. Men det er litt ulik profil på gruppene; utflytterne velger mye oftere Molde og Ålesund, mens innflytterne oftere kommer fra mindre sentrale kommuner i fylket – ofte nabokommunene.

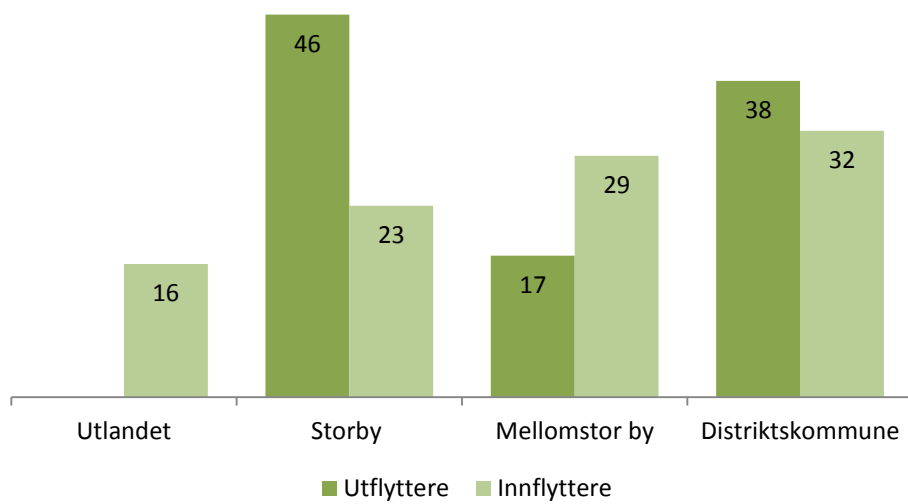

Figur 3.2. Innflyttere og utflyttere etter fraflyttings og tilflyttingsområde. Prosent. N=57 for innflyttere og 67 for utflyttere.

Vi har også tatt med nabofylkene Sogn og Fjordane og Sør-Trøndelag som egen kategori. Innflytterne kommer bare i liten grad fra nabofylkene, mens det er en god del utflytting til Sør-Trøndelag – og da spesielt til Trondheim. Til sammen havner altså vel halvparten av utflytterne på Nord-Vestlandet/Trøndelag mens innflytterne – på grunn av innvandring – kan sies å komme fra et bredere geografisk område.

Utflytterne havner oftere i storbyene (særlig Oslo og Trondheim), mens innflytterne oftere kommer fra distriktskommuner (ofte nabokommuner) og mellomstore byer som Molde og Ålesund (fig. 3.3).

En stor forskjell på innflytter og utflyttergruppen er at hele 16 prosent kom flyttende fra utlandet, mens ingen utflyttere har flyttet til utlandet. Det siste er i tråd med hva man kan vente når utvalget er basert på et norsk personregister. De som måtte ha flyttet til utlandet har vi enkelt og greit ikke adressene til.

Figur 3.3. Innflyttere og utflyttere etter fraflyttings og tilflyttingskommunens sentralitet. Prosent. N=57 for innflyttere og 67 for utflyttere.

4 Om flytteprosessen: fra ide til realisert flytting

I arbeidet med å skaffe nye innbyggere er det vesentlig å vite hvordan man kommer i kontakt med potensielle tilflyttere. Tabell 4.1 viser at de fleste som har funnet veien til Rauma, fikk sin informasjon om stedet gjennom kjæreste, familie og venner i Rauma. Dette har også vist seg å være tilfelle andre steder f.eks. i Hardanger (AUD 2011) og Valdres (Grimsrud 2006). Skole og arbeidsplass er også viktige kilder til informasjon, mens promoteringstiltak av ulik type bare ser ut til å ha nådd et par av respondentene. Placement AS blir nevnt under «annet».

Det er altså Raumas egne innbyggere som er den beste informasjonskilden for tilflyttere. Da kan det være grunnlag for å rette mye av tilflyttingsarbeidet mot de som allerede bor i Rauma – og ikke bare henvende seg ut av kommunen. Informasjon av tilflyttingsrelevant karakter – myntet på potensielle tilflyttere - kan altså gjerne bli formidlet i lokale og regionale medier. Men det er grunn til å understreke at selv om den mest vanlige måten tilflytterne har fått høre om Rauma på er gjennom venner og kjente – så går det ikke an å nå de som ikke har noen tilknytning til Rauma på denne måten.

Tabell 4.1. Hva var dine viktigste kilder til informasjon om Rauma som bosted? Flere svar pr respondent. Antall

Kjæreste fra Rauma	25
Har bodd i Rauma tidligere	15
Familie	13
Venner og kjente	11
Jobb/skole	11
Hadde vært på ferie her	9
Ytterveggen	2
Informasjons-/promoteringskampanje	2
Annet	2
Rekrutteringsmesse	0
Totalt	57

Men hvor stor sjans har man til å påvirke folks bostedsvalg og flyttehandlinger? Tabell 4.2 viser at 35 innflytterne – vel 60 prosent - ikke vurderte andre tilflyttingssteder enn Rauma da de flyttet. Slik vil det trolig være for flyttere til mange andre steder også; de har bestemt seg for tilflyttingssted på bakgrunn av personlige forhold i samspill med hva de anser som realiserbart – og er sannsynligvis i beskjeden grad åpne for andre muligheter. Likevel er det altså ca. 40 % som har vært i en valgsituasjon og falt ned på Rauma – og som vi skal se, er det i stor grad jobbmuligheter og /eller «natur» som trekker i Raumas favør for denne gruppen.

Tabell 4.2. Da du bestemte deg for å flytte fra det stedet du bodde sist, vurderte du bare Rauma eller vurderte du også andre steder? Ett svar pr respondent. Antall

Bare Rauma	35
Vurderte flere steder, men bare i denne regionen	6
Vurderte flere steder, også utenfor denne regionen	16
Totalt	57

Tabell 4.3 viser at om lag halvparten av innflytterne hadde tenkt å bli boende i Rauma for alltid da de flyttet. Dette er i hovedsak de samme som bare vurderte Rauma da de flyttet, og som dessuten oppgir å være motivert av familie-, sted- og boligforhold.

Tabell 4.3. Da du flyttet til Rauma, hvor lenge hadde du i utgangspunktet tenkt å bli boende? Ett svar pr respondent. Antall

Hadde ingen spesielle planer	13
0-2 år	11
3-10	3
Mer enn 10	3
For alltid	27
Totalt	57

Det er vanlig at om lag 70 % av de som flytter til distriktskommuner flytter ut igjen etter noen år (Sørli 2010). «Gjennomtrekk» er altså en normal situasjon. Når man flytter til et sted man ikke har bodd på før, eller ikke har tilknytning til, er det vanlig å planlegge bare for et til to år av gangen fordi man ønsker å prøve ut stedet og eventuelt jobben man flytter til. Når man driver tilflyttingsarbeid er det viktig å huske på at det er mange som har en kort horisont for bosetting. Noen av disse kan forandre mening underveis og bli boende lenger. Derfor er det viktig å inkludere dem i planleggingen.

Konkrete problemer knyttet til flytteprosessen

Er det noen flaskehalsen når det gjelder tilflytting og bolyst som Rauma kommune kan gjøre noe med?

Tabell 4.4 Var noen av følgende forhold et problem da du/dere flyttet til Rauma? Flere svar pr respondent. Antall

Å få venner/komme inn i sosialt miljø	19
Å få jobb som matchet kompetansen	15
Å finne en bolig å leie	15
Å få relevant jobb til to	11
Å få barnepass	7
Å finne en bolig å få kjøpt	6
Å få tomt	6
Å få oversikt over hva som finnes av tjenestetilbud, fritidstilbud o.l.	6
Annet	6
Totalt	57

Tabell 4.4 viser at det som flest opplever som et problem, er å komme inn det sosiale miljøet. Det er først og fremst de som ikke er oppvokst i området som har problemer med dette. Dette er ikke spesielt for Rauma, men er like fullt noe å være oppmerksom på - kanskje først og fremst i egen organisasjon ettersom kommunen er en arbeidsgiver som sysselsetter relativt mange tilflyttere. Videre gir det et hint om at et mulig tiltak kan være å stimulere frivillig sektor til å rette seg mot tilflyttere slik at de lettere blir integrert. I Sogndal legger for eksempel Bratt Moro AS til rette for at innflyttere dras med i dugnadsarbeid i forbindelse med Fjellsportfestivalen.

Det er også en god del som har hatt problemer i arbeidsmarkedet, både med å finne jobb som matcher kompetansen og jobb for to. Dette problemet henger ikke sammen med utdanningsnivå, men er sterkere knyttet til personer som er gift/samboende og som ikke hadde jobbrelaterte motiver for tilflytting. Vi kan tolke dette som at de har flyttet mer på tross av arbeidsmarkedet enn på grunn av det.

Boligmarkedet er også en velkjent flaskehals i kommuner som Rauma, og det er særlig knyttet til mangel på boliger til leie. Utleieboliger av særlig betydning for de som ikke er helt sikre på hvor lenge de kommer til å bli værende.

Innflytterkontor

I mars 2008 fikk Rauma et innflytterkontor på initiativ fra rekrutteringsbedriften Placement AS. Innflytterkontoret gir praktisk hjelp og veiledning i forbindelse med tilflytting fra utlandet og fra andre deler av Norge. Disse tjenestene ble integrert i kommunes servicetorg i 2011, og er med det blitt noe mindre synlig.

Bare 21 innflyttere har benyttet seg av Innflytterkontoret da de flyttet, og 5 av disse mente at sørvisen var til hjelp for dem. Når vi spør hva som kunne vært nyttig for dem svarer de som gjengitt i tabell 4.5. Det mest iøynefallende er at mange ikke vet hva de skulle bruke innflytterkontoret til, eller ikke tror de ville hatt nytte av det. De fraflyttede har, som vi vil komme tilbake til, som regel familie i Rauma og har nok ikke i samme grad som potensielle nye tilflyttere behov for en slik tjeneste. Ut over det er det flest treff på «generell informasjon» og «hjelp knyttet til å finne jobb og bolig». De fraflyttede mener oftere enn de innflyttede at personlig veiledning ville vært nyttig.

I en analyse av tilflyttingsarbeid fant Grimsrud og Aure (2013) at formidlingsrollen til tilflyttingsapparatet er viktig for å få koblet tilflyttingskandidater til mulige boliger og jobber. Også generelt informasjonsarbeid er viktig, - innflytterkontor eller liknende tilflyttingsarbeid treffer andre grupper enn de som «bare» søker jobb og hus gjennom finn.no og liknende steder. Selv de som følger aktivt med på bolig og jobbmarked med

tanke på innflytting, går glipp av de mulighetene som finnes. Det er fordi mange hus og boliger på små steder ikke blir lagt ut på det åpne markedet. Det samme gjelder jobber. NHO har antydnet at 75 % av alle jobber aldri blir utlyst, men blant annet blir formidlet gjennom nettverk. Da blir det vanskelig å få jobb på et sted man ikke har tilknytning. Et tilflytterkontor kan ha potensial til å være et bindeledd mellom (uoffisielle) vakanser i lokalsamfunnet og potensielle tilflyttere. Vi har sett at dette fungerer når tilflyttingsverten har et stort lokalt nettverk å spille på (Grimsrud og Aure 2013). For å gjøre det mindre personavhengig, kreves en strategisk planlegging rundt hvordan kontoret skal få kunnskap om ledige jobber, tomter og boliger i kommunen/regionen, hvordan de kan stimulere til å få flere ut på markedet – eller i det minste rapportere dem til tilflytterkontoret.

Tabell 4.5. Innflyttere: Hvilke av følgende tilflyttertjenester hadde betydning for deg, eller ville kunne hatt betydning for deg, da du flyttet? Utflyttede: Hvilke av disse tjenestene mener du at du kan ha nytte av dersom du vurderer å flytte til Rauma? Flere svar pr respondent. Antall.

	Innflyttere	Utflyttere
Vet ikke (innflyttere)/ingen nytte (fracflyttede)	27	21
Generell informasjon om arbeidsmuligheter, bosteder, fritidsaktiviteter, offentlige tjenester osv.	13	34
Formidling: hjelp til å skaffe jobber og boliger	11	19
Inspirasjon (markedsføring, stedspromotering o.l.)	5	6
Personlig veiledning og råd om hva som finnes i Rauma og mulighetene for å bo i kommunen	5	15
Omvisning i kommunen	4	2
Annet (dvs. Placement, landbruksveiledning)	4	7
Språkkurs	3	3
Arrangement utenfor kommunen (treff, messer etc.)	2	6
Skjemahjelp	2	3
Ytterveggen - nettverk for utflyttede raumaværing	1	5
Integreringsarbeid	1	4
Totalt	57	67

5 Flyttemotiv: hvorfor flytter folk til Rauma?

I tråd med den nasjonale flyttemotivundersøkelsen er de viktigste tilflyttermotivene til Rauma familierelaterte (Sørliie m.fl. 2012). Disse motivene får flest svar totalt og samtidig flest i kategorien avgjørende. Deretter er det boligmotiver og stedsrealterte motiver som får flest svar – men disse er ikke i samme grad avgjørende for tilflytting (se figur 5.1).

Det motivet som får nest flest treff på «avgjørende» er arbeid. Dette er også i tråd med den nasjonale flyttemotivundersøkelsen som viste at innflyttere til de minst sentrale kommunene nest etter familie oppga arbeid som viktigste flyttemotiv. Samtidig kan vi merke oss at arbeid og natur samlet sett har fått færre treff enn de øvrige. Med andre ord er det disse to kategoriene flest er enige om at ikke har betydd noe for tilflytting. Når det gjelder arbeid, er det greit å huske på at 20 prosent av respondentene av ulike årsaker ikke er yrkesaktive og derfor har liten grunn til å ha arbeid som flyttemotiv.

«Natur» er skilt ut som egen motivkategori siden Rauma har markedsført seg som verdens beste kommune for naturglade mennesker. Sammenliknet med de andre motivknippene er det, ikke uventet, få som har «naturforhold og muligheter for friluftsliv» som avgjørende eller og veldig viktig. Dette er en type motiv som oftere kommer som tilleggsmotiv, og som vi skal se er naturforhold også integrert i både steds- og boligmotivet. Vi kommer i det følgende nærmere inn på hva som ligger i de enkelte hovedkategoriene.

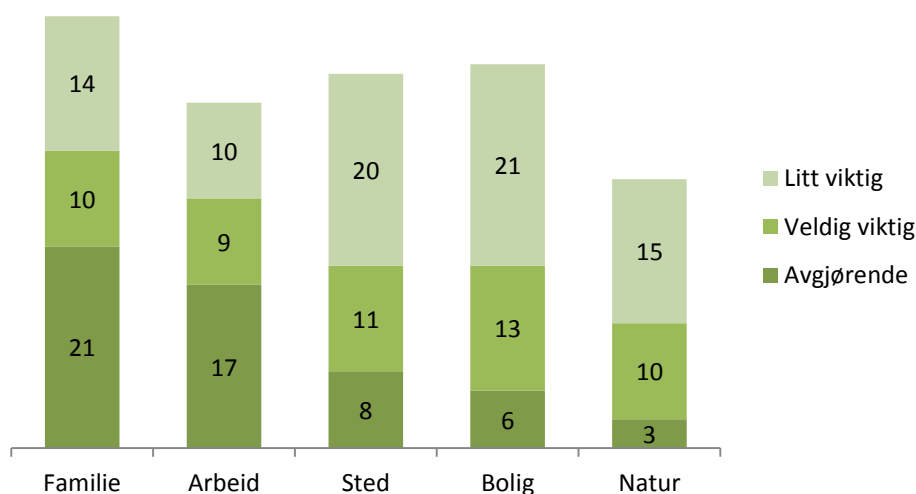

Fig. 5.1 Tilflyttingsmotiv etter viktighet. Flere svar pr respondent. Antall.

5.1 Familierelaterte motivasjoner

Familierelaterte motiver er mer utbredt blant de som er oppvokst i Rauma enn blant de som ikke er det – naturlig nok. Men det er noen forskjeller mellom tilbakeflyttere og andre når det kommer til underspørsmålene. 15 av de 45 som oppga familieforhold, sier de flyttet for å bo sammen med partner, og mange av dem sier også at de flyttet fordi partner har tilhørighet til stedet. Når det gjelder tilbakeflytterne oppgir de i større grad at de føler tilhørighet til stedet og ønsker å bo nær familien sin. Godt oppvekstmiljø er like populært hos begge grupper

Av tabell 5.1 ser vi ellers at det er de familie- og vennerelaterte motivene har flere treff enn de som angår sosialt miljø som fjellsportmiljø og likesinnede.

Tabell 5.1. Hvilke av følgende motiver knyttet til familie, venner og sosialt miljø var de viktigste? Antall. Flere svar mulig pr respondent

	Antall
Ville flytte sammen med partner	15
Jeg har bodd her tidligere og føler tilhørighet	13
Min partner har bodd her tidligere og føler tilhørighet til stedet	13
Godt oppvekstmiljø	12
Ville bo nærmere min familie	11
Har venner og kjente her	11
Godt miljø for fjellsport og friluftsliv	6
Mange likesinnede/folk med samme interesser som meg	5
Ville bo nærmere min partners familie	3
Annet	3
Totalt antall respondenter	45

5.2 Arbeidsrelaterte motiver

De som svarte at arbeid var av betydning for tilflytting ble spurt om å utdype dette. Svarene er vist i tabell 5.2 der det går fram at omtrent halvparten av jobbmotivene er knyttet til at respondenten fikk jobb i Rauma. Det er også en del som knytter det an til at partner har fått jobb der. Det er ingen som har oppgitt stort arbeidsmarked som grunn til å flytte til Rauma.

I kapittel 7.1 kommer vi nærmere inn på hvordan tilflytterne opplever arbeidsmarkedet i Rauma.

Tabell 5.2: Hvilke av følgende motiver knyttet til arbeid og karriere var de viktigste? Antall. Flere svar mulig pr respondent.

	Antall
Jeg fikk jobb i Rauma	23
Partner fikk jobb i Rauma	5
Annet	5
Jeg fikk jobb innenfor pendlingsavstand	3
Jeg fikk kortere veg til jobb	2
Partner fikk jobb innenfor pendlingsavstand	2
Jeg/partner fikk mulighet til å starte egen virksomhet	1
Stort arbeidsmarked med muligheter for å skifte jobb	0
Totalt antall respondenter	36

Hvem har arbeid som motiv?

Siden det er så få respondenter i hver kategori skal det mye til for å oppnå sammenhenger som vi med rimelig sikkerhet kan si ikke skyldes tilfeldigheter. Vi ser imidlertid noen tendenser i materialet:

- ikke kjønnsforskjeller
- ikke betydning om man er tilbakeflytter eller ikke
- Personer med bachelorutdanning har oftere arbeidsrelaterte motivasjoner
- Alle innflyttere fra utlandet har oppgitt arbeid som motiv
- Innflyttere som kommer fra norske storbyer oppgir sjelden arbeid som motiv
- De jobbmotiverte vurderte i større grad andre tilflyttingssteder også da de flyttet til Rauma

5.3 Motivasjoner knyttet til stedet og naturen

Det går fram av tabell 5.3 at det er naturen som spiller hovedrollen i de stedsrelaterte parameterne. For det første var det 28 personer som oppga «naturforhold og muligheter for friluftsliv» som tilflyttingsmotiv i et eget spørsmål (jf. fig.5.1 foran), og for det andre får naturrelaterte forhold flest treff under stedsrelaterte motivasjoner som «vakkert område», «utfoldelsesmuligheter i naturen» og «ønsket om å bo landlig». Antakelig er naturen også et element i det å oppfatte Rauma som et godt oppvekststed. Andre stedsrelaterte forhold som størrelse, transporttilbud osv. får ikke like mange treff.

Hva man har oppgitt som stedsmotiv henger til en viss grad sammen med hva slag type sted man bodde på før flytting til Rauma. «Gunstig lokalisering i forhold til jobb» er

sterkt korrelert med å være fra utlandet (og utlendinger oppgir nesten utelukkende også jobbmotiver som avgjørende). De som er oppvokst i Rauma oppgir mye oftere enn andre «godt oppvekstmiljø» som motivasjon, og de er også de eneste som oppgir at de er følelsesmessig knyttet til stedet. Ønsket om å bo landlig er riktignok hyppigere nevnt blant innflyttere fra byen, men sammenhengen er ikke statistisk signifikant.

Tabell 5.3. Hvilke stedsegenskaper var av betydning for at du/dere flyttet til Rauma? Flere svar pr respondent. Antall.

Vakkert område (god utsikt, fine solforhold og lignende)	19
Utfoldelsesmuligheter i naturen	19
Ønsket å bo landlig	18
Godt oppvekstmiljø for barn	14
Stille og rolig område	14
Gunstig lokalisering i forhold til arbeidsplass	11
Størrelsen på stedet passet meg	7
Er følelsesmessig knyttet til stedet	6
Gode transport og kommunikasjonsforhold	6
God tilgang til varer og tjenester, aktiviteter og andre tilbud	3
annet	2
Totalt	39

Andre kjennetegn ved de som har stedsrelaterte tilflyttingsmotiver

- ✓ Det er relativt flere menn enn kvinner som har oppgitt stedsrelaterte forhold som avgjørende eller veldig viktig grunn til å flytte til Rauma.
- ✓ De som har oppgitt sted – (og/eller bolig) – sier oftere enn andre at de skal bo i Rauma for alltid.
- ✓ De som har svart «naturforhold og muligheter for friluftsliv», har ofte også arbeid som tilflyttingsmotiv. For en liten gruppe er det natur og arbeid som sammen stimulerte til innflytting. Dette er i tråd med en undersøkelse blant høyt utdannede tilflyttere til Vestlandet som helhet (Båtevik m.fl. 2013).

5.4 Boligrelaterte motivasjoner

Tre firedeler av de som har oppgitt stedsforhold som viktig for tilflytting, har også krysset av for at forhold knyttet til «bolig og bomiljø» var avgjørende eller veldig viktig. Denne gruppen tilflyttere mener i større grad enn de øvrige at de kommer til å bli boende i Rauma resten av livet.

Tabell 5.4. Hvilke forhold knyttet til bolig og bomiljø var av betydning for at du/dere flyttet til Rauma? Flere svar pr respondent. Antall.

Trygt og godt for barn	14
Fikk anledning til å kjøpe hus	13
Fant en bolig som var økonomisk fordelaktig	9
Sentral beliggenhet	7
Annet	7
Fant drømmeboligen her	6
Ville bo på småbruk	4
Overtok gårdsbruk	3
Ønsket stor tomt	2
Boligen ligger langt unna andre	1
	40

Boligrelaterte motiver er mer vanlig blant kvinner enn blant menn. Tabell 5.4 viser at «trygt og godt for barn» er det hyppigst nevnte motivet også her; det ble i avsnitt 5.3 nevnt av like mange blant de som hadde krysset av for stedsrelaterte tilflyttingsmotiver. Deretter kommer andre forhold som vel også er viktig for familier med småbarn; nemlig anledningen til å kjøpe hus og/eller at de fant en bolig som var økonomisk gunstig. Sistnevnte gjelder noe overraskende oftere for de som er flyttet til Rauma fra en annen distriktskommune – og ikke for de som flyttet fra storby. At boligen hadde en sentral beliggenhet var, som ventet, først og fremst viktig for single personer.

Det er noe få som oppgir at de flyttet for å overta gårdsbruk, småbruk eller drømmebolig. De er få, men for de det gjelder er det av avgjørende betydning for å flytte til og bli boende i Rauma.

5.5 Andre motiver

Når det gjelder andre motiver ser vi av tabell 5.5 for det første at det ikke er så mange som har svart på dette spørsmålet. For det andre ser vi at «mer bolig for pengene» topper listen og at lave boutgifter også ligger høyt. Disse motivene var også nevnt under «boligmotiv», men siden dette dreier seg like mye om økonomi som om bolig, ville vi også gi de som ikke oppga boligmotiv som flytteårsak en sjans til svare. Og det er en litt annen gruppe som har svart her; svarene er noe overraskende ofte avgitt av innflyttere fra utlandet. Det at man får mye bolig for pengene og at det er lavere boutgifter i distriktskommuner, er noe ikke alle ønsker å snakke om eller få for mye fokus på (Grimsrud & Aure 2013). Det er likevel et motiv som teller mye for mange familier, og henger ofte sammen med å kunne realisere ønsket om å bo i eget hus.

Ni personer har oppgitt at de kom til Rauma av eventyrlyst. Disse er stort sett innflyttere fra utlandet.

Tabell 5.5. I tillegg til de forholdene du allerede har nevnt, hvilke av følgende forhold var årsak til at du/dere valgte Rauma framfor andre steder?

Mer bolig for pengene	11
Eventyrlyst	9
Lave boutgifter	7
Tjenestetilbud (skole, barnehage, butikker mm)	6
Kulturtilbud, hobby og fritid (idrett, konserter, festivaler mm)	3
Annet	3
Utdanning	2
Bedre inntektsmuligheter	2
Helse	0
Næringsareal/næringsbygg var økonomisk gunstig	0
Totalt	33

5.6 Blir de boende i Rauma?

Halvparten av innflytterne ønsker å bli boende i Rauma for alltid. Det er omtrent samme antallet som allerede ved innflytting hadde bestemt seg for å bli boende. Ellers ser det ut som mange ønsker å bli litt lengre enn de opprinnelig hadde planlagt.

De som vurderer å flytte fra Rauma, oppgir først og fremst jobberelaterte motiver og deretter at de vil bo nærmere venner og kjente. Ikke overraskende er det en overvekt av respondenter som ikke selv er oppvokst i Rauma som oppgir at de vil flytte – og som gir disse begrunnelsene.

På spørsmål om de vil anbefale Rauma som bosted til andre svarer 33 ja, 6 nei, og 18 kanskje. Svarene fra respondentene er gjengitt nedenfor. Det er verd å merke seg at det er langt flere som vektlegger naturen som et gode ved å bo i Rauma enn som hadde krysset av for natur som tilflyttingsmotiv.

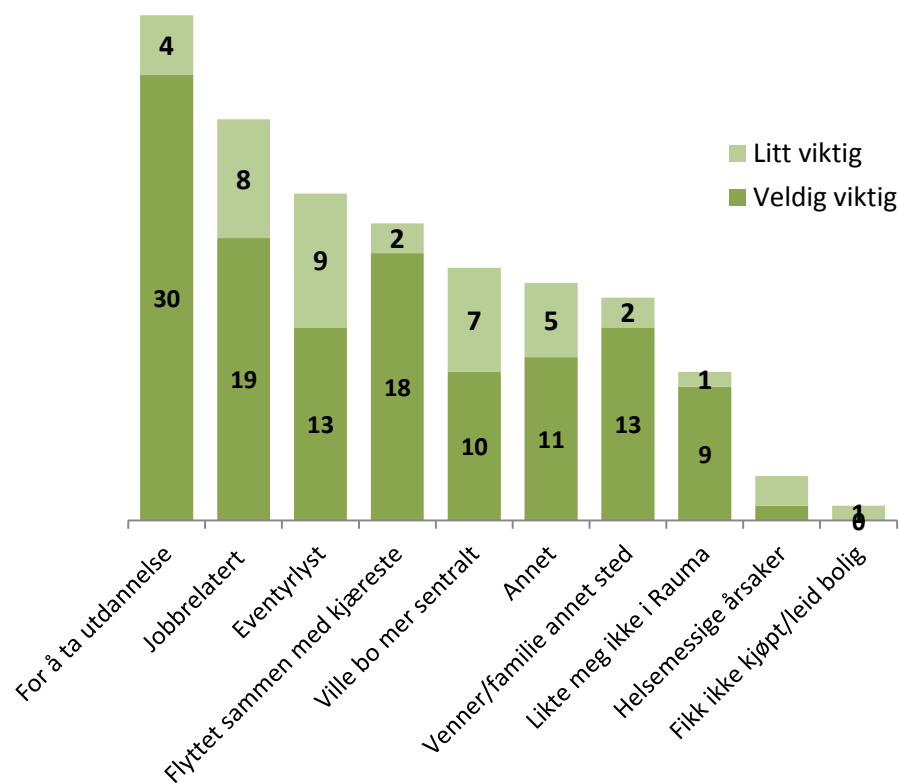
- Barnevennlig å bo på små steder med nærhet til barnehage, skole og butikk.
- Bra å bo utpå bygda. Mye å gjøre rett utfor døra.
- Der er det fint
- Det er en kommune med fantastisk natur og med et bredt spekter av turer og aktiviteter i fjellet, men vanskelig å få fast jobb- selv med relatert utdanning.
- Det er et bra sted for naturglade mennesker som trives på "bygda".
- Det er få jobber, og ikke barnehageplass når en trenger det; jobben må altså tilpasses barnehagen
- Dårlig legetilbud
- Dårlig med matvarebutikk på Åfarnes dessverre.
- Fantastisk flott natur og turmuligheter, trivelige folk og ikke så øde som man skulle tro.
- Fantastisk natur som en kan benytte seg av rett ut døra. Mindre stress enn på større steder.
- Fantastisk sted for familier med barn.
- Fine folk i fantastisk natur.
- Flott natur med mange turmuligheter og fiske.

- Flott natur, gode kulturtilbud, gode skoler og barnehager
- For lite aktivitet for en vanlig person, mest for de som er interessert i naturen.
- For lite for ungdom, stengte butikker etter kl. 17, ingen kafe åpen etter kl. 17, for lite kultur, mangler kjøpesenter. Åndalsnes er en by, men har ingen aktiviteter som tilsvarer by
- For noen som er glad i fjell aktiviteter - Rauma er den beste sted å bo!
- Gode, varierte tilbud knyttet til natur/friluft og allsidig næringsvirksomhet (dersom politikerne ikke fortsetter sentraliseringen av kommunale tilbud til Åndalsnes)
- Grei plass å flytte til om en engasjerer seg til å bli kjent med kommunen.
- Arb. plassen bør hjelpe nye ansatte som kommer utenfra og ikke kjenner til stedet fra før med å Informere om hvor de kan henvende seg for å bli kjent med kommunen og aktivitetene.
- Her er fremtiden min!
- Herlig natur med vanvittige fjellandskap
- Inkluderende lokalbefolkning
- Kaldt og innesluttet miljø og jobber finnes det kun for bekjente.
- kjempefin kommune å bo i
- Landlige omgivelser og vakker natur, samtidig med kort vei til møteplasser.
- Lett og trives her
- Mangel på arbeidsplasser og boliger!
- Naturen her er nydelig, men litt vanskelig å få seg jobb da det er så lite av de.
- Rauma er en flott kommune, med alle muligheter for et trygt, aktivt og harmonisk liv.
- Rauma kommune gjør ikke en dritt for at folk i distriktet skal ha lyst til å bo her
- Rauma Kommune, verdens beste kommune for naturglade mennesker, men hva med alle oss andre?
- Super kommune for idrettsaktive mennesker, idyllisk og flotte turmuligheter.
- Trygt og oversiktlig for barn å vokse opp.
- Vakker natur. Gode kommunikasjoner til byer i nordvest og til Østlandet.
- Vanskeleg å kome inn i miljø, misunnelsen er sterk.
- Vil anbefale naturglade mennesker hit pga alle mulighetene her, men det er ikke lett å komme inn i miljøet.
- Veldig enkelt-verdens beste kommune for naturglade mennesker.
- Æn ny fjellfot for kvar grøftekant

6 Hvorfor flytte fra Rauma?

Den hyppigst nevnte grunnen til å flytte fra Rauma er «for å ta utdanning», og det er i all hovedsak de som er oppvokst i Rauma som har dette som et veldig viktig utflyttingsmotiv (figur 6.1). Disse er også gjennomgående yngre enn de andre, slik at utdanningsmotivet framstår som typisk for de som flytter fra Rauma for første gang.

Jobbrelaterte flyttemotiver er også hyppig nevnt, og inkluderer svaralternativene «Fikk en jobb jeg hadde lyst på» med 24 svar, «fikk ikke relevant jobb i Rauma» med 18 svar og «reisetid» med 6 svar. Single personer flytter relativt oftere på grunn av en jobb de har lyst på, enn gifte/samboende utflyttere. Jobbrelaterte motiver er ellers jevnt fordelt på utdanningsnivå og kjønn.

Figur 6.1. Hvorfor flyttet du fra Rauma? Flere svar pr respondent. Antall.

Figur 6.1 viser de viktigste fraflyttingsmotivene etter viktighet. Når vi nedenfor analyserer hvem som har svart hva, har vi slått sammen litt viktig og veldig viktig og sammenliknet de mot de som har motivet som uviktig.

«Flyttet sammen med kjæreste» er et motiv som ofte er veldig viktig for de det gjelder, og motivet er jevnt fordelt på alle bakgrunnsvariabler bortsett fra ett. Interessant nok er

dette motivet hyppigere nevnt blant de som har flyttet til en annen distriktskommune enn blant de som har flyttet mer sentralt. Tilsvarende så vi i innflytterundersøkelsen at det å flytte sammen med kjæresten var det viktigste familieorienterte motivet for innflyttere til Rauma.

Å flytte på grunn av eventyrlyst finner vi oftere som motiv hos de uten utdannelse på høgskolenivå, mens de med høgskoleutdannelse oftere finnes blant de som «ønsker å bo mer sentralt».

«Ville bo nærmere familie og venner» er et motiv som i all hovedsak er oppgitt av de som ikke selv er oppvokst i Rauma, og var i likhet med kjærestemotivet hyppigere nevnt blant de som flyttet til en annen distriktskommune enn de som flyttet mer sentralt.

Det kan ellers være verd å nevne at bare en person oppgir at en litt viktig årsak til fraflytting var at vedkommende ikke fant noe tilfredsstillende sted å bo.

6.1 Flytte tilbake til Rauma?

Til sammen ti personer oppgir at de helt sikkert eller sannsynligvis kommer til å flytte tilbake, mens dobbelt så mange sier de ikke kommer til å gjøre det. De fleste (38) sier imidlertid «kanskje – det kommer an på». Det er faktisk ikke nevneverdige forskjeller mellom de som er oppvokst i Rauma og de som ikke er det når det gjelder spørsmål om tilbakeflytting.

Grunner til ikke å komme tilbake

De 20 som ikke vil tilbake ble bedt om å begrunne det (tabell 6.1). De viktigste begrunnelsene går på at det ikke er relevant jobb og få, og at de ikke trivdes sosialt i kombinasjon med at de ønsker å bo nærmere familie og venner. Heller ikke i dette spørsmålet er det noen forskjell i svargivingen mellom de som er oppvokst i Rauma og de som ikke er det. Tekstsvarende viser imidlertid at for de som er oppvokst i Rauma handler familiemotivet om å ville bo nærmere partners familie, mens det for de som er oppvokst andre steder handler om å bo nærmere der de selv er oppvokst.

Tabell 6.1. Hva er de viktigste grunnene til at du ikke vil flytte tilbake til Rauma? Flere svar pr respondent. Antall

Ønsker å bo nærmere familie og venner	7
Trivdes ikke sosialt	7
Jobbrelaterte forhold	7
Ville bo mer sentralt	1
Annet	1
Totalt antall	20

- ✓ For mye fokus på toppluefolket og fordi det er lett å havne utenfor om man ikke er en av dem!
- ✓ Følte meg ikke ønsket på jobben, tørre kalde samtale temaer om ski og oppussing. Det var ensomt og lite å gjøre i Rauma, ingen på min alder.
- ✓ Å ikke kunne være seg selv
- ✓ Jeg flytta i tidlig alder til Rauma og følte aldri noe tilhørighet her, så derfor flytta jeg tilbake der jeg kom fra.
- ✓ Vanskelig å komme i kontakt med folk
- ✓ Skolepolitikken
- ✓ Ingenting, når alt skal til sentrum, og vi som har hus i utkantene får eiendomsskatt og mister skolene!

Grunner til å komme tilbake

De som sier de vil flytte tilbake eller kanskje vil flytte tilbake oppgir i hovedsak enten familierelaterte begrunnelser og/eller naturrelaterte (tabell 6.2). Det handler om familie og fritid og i liten grad om jobbmuligheter. Dette gjenspeiles også i svarene som er gitt under «annet» og også når de er bedt om å si med en setning hvorfor de ønsker å flytte tilbake. Her er et utvalg:

- ✓ Jeg vil flytte tilbake til Rauma på grunn av fjord, fjell og familie.
- ✓ Folk, fjell, fjord, nisene, turmuligheter og når bedriftene kunne gi meg sjansen.
- ✓ Passe stort sted med hyggelig befolkning.
- ✓ Jeg hadde et trivelig arbeidsmiljø
- ✓ For å være nærmere familie og gode venner i fin natur.
- ✓ Moglegheiter for båtliv, fjellsport og jakt.
- ✓ Det er der jeg har vokst opp, i fantastiske omgivelser.
- ✓ Fantastisk natur og veldig gode minner fra barndommen som jeg også ønsker at mine barn skal få oppleve.
- ✓ Frihetsfølelsen naturen gir meg, og tilhørigheten til hjemlassen.
- ✓ Foreldrene mine bor der, fantastiske omgivelser, "femminutterssamfunnet" med nærhet til alt, trygge oppvekstvilkår.
- ✓ Passe stort, trygge omgivelser
- ✓ Det er forholdsvis rimelig å bo der, i tillegg til at det er et bra kulturliv.

Tabell 6.2. Hva er de viktigste grunnene til at du kanskje kommer til å flytte tilbake Rauma? Flere svar pr respondent. Antall

Familien min bor der	34
Naturen tiltrekker meg	31
Gode opplevelser knytter meg til stedet	24
Har mange venner i Rauma	23
Kan dyrke mine fritidsinteresser	17
Jeg arver bolig/eiendom	9
Stedets størrelse passer meg	9
Annet	6
Gode jobbmuligheter	2
Totalt	47

Hva skal til for å flytte tilbake?

Betingelser utflytterne stiller for at det skal være aktuelt å flytte tilbake er relatert til familie og jobbproblematikk. Tabell 6.3 viser at de fleste utflytterne som kan tenke seg å flytte tilbake sier at en betingelse er at partneren deres må ha lyst til å flytte også. De som har krysset av på dette alternativet er i stor grad oppvokst i Rauma og bor nå i en storby. Dette gjenspeiler det typiske trekk at et hushold gjerne består av to voksne som kommer fra hver sin plass, og som begge kan ønske å flytte tilbake til (eller bli boende) der de kommer fra. Ofte blir løsningen å bli boende på et tredje sted – i en større by.

Deretter kommer jobbrelaterte forhold knyttet til kompetanse, fast jobb og heltidsjobb for en selv eller partner. Dette er betingelser som menn oftere enn kvinner stiller.

Vi ser at skoletilbud, bolig og barnehageplass også er viktige betingelser for tilbakeflytting. Betingelser som går på kortere reisetid har gjennomgående fått færre svar, men har det til felles at de nesten utelukkende oppgis av folk som er oppvokst i Rauma.

Det viktigste er likevel at 47 potensielle tilbakeflyttere har oppgitt til sammen hele 215 vilkår for tilbakeflytting. Det viser at det er mye som må gå opp for at tilbakeflytting skal kunne realiseres.

Tabell 6.3. Hvilke betingelser bør være oppfylt for at du skal kunne flytte tilbake til Rauma? Flere svar pr respondent. Antall.

Min partner/familie må ha lyst til å flytte også	30
En jobb som passer min kompetanse	26
En fast jobb	24
En jobb som passer til min partners kompetanse	21
En fast jobb til partner	19
Skoletilbud i nærmiljøet	19
En passende bolig	18
Barnehageplass	17
En heltidsjobb	15
En heltidsjobb til partner	14
Kortere reisetid til Molde	12
En attraktiv tomt å bygge på	10
Kortere reisetid til Ålesund	6
Annet	6
Kortere reisetid til Vestnes	2
Nær sagt hvilken som helst jobb	0
	47

Når flytter du tilbake? De fleste har et langsiktig perspektiv på tilbakeflytting – eller de vet ikke (tabell 6.4). Vi har ikke funnet noen tegn på at bakgrunnsvariabler som

oppvekststed, bosted, kjønn osv. har noen signifikant innvirkning på tidsperspektivet på tilbakeflytting.

Tabell 6.4. Når tror du eventuelt at det er aktuelt å flytte tilbake? Ett svar pr respondent. Antall

Innen et år	2
Om 2-4 år	7
Om 5-10 år	18
Lengre	5
Vet ikke	15
Total	47

6.2 Utflytterne har god kontakt med Rauma

Som det framgår av tabell 6.5 har de som har svart på undersøkelsen god kontakt med Rauma i dag. Tre firedeler (50-52 personer) har familie og venner i Rauma. Mange tilbringer ferie og fritid der og holder seg orientert om kommunen gjennom ulike medier. 70 % av utflytterne er på besøk flere enn to ganger i året; mange av dem månedlig.

Vi har god grunn til å tro at undersøkelsen ikke er representativ på dette området. Vi tror at det først og fremst er de som har mye kontakt med Rauma som har funnet det interessant å svare på undersøkelsen. Det betyr også at undersøkelsen kan gi et mer positivt og optimistisk bilde av Rauma enn det vi ville fått fram med en høyere svarprosent.

Tabell 6.5. Hva er din kontakt med Rauma i dag? Flere svar pr respondent. Antall.

Jeg har familie i Rauma	52
Jeg har venner og kjente i Rauma	50
Tilbringer ferie og fritid i Rauma	38
Følger med i lokale medier	28
Følger med på lokale nettsider	25
Er med i Ytterveggen	15
Jeg har eiendom i Rauma	7
Jeg har ingenting med Rauma å gjøre	4
Jeg jobber i Rauma	2
Annet	1
	67

Vil de anbefale Rauma til andre? 36 sier ja, 23 sier vet ikke, og 8 sier nei.

7 Rauma som bo- og arbeidssted

7.1 Arbeidsmarkedet slik innflytterne ser det

Mange hadde jobb som avgjørende/veldig viktig motivasjon for å flytte til Rauma. Hvordan vurderer disse ulike sider ved arbeidsmarkedet? Tabell 7.1 viser at de fleste mener at jobben de har er «midt i blinken for meg». De jobbmotiverte flytterne er også sterkt representert blant de få som sier at de setter pris på å jobbe på et lite sted på grunn av varierte oppgaver eller mer ansvar. De fem som fikk sin første jobb i Rauma, hadde arbeid som utløsende flyttemotiv.

En annen stor gruppe er de som ikke i samme grad var motivert av jobbmuligheter i Rauma. Mange av disse sier at de flyttet til Rauma uten å ha en jobb å gå til, men at de regnet med det ville orde seg etter hvert. Typisk nok er det flest gifte/samboende kvinner i denne gruppen – som kanskje kan leve på inntekten til partneren i påvente av egen jobb.

Få er enig i at arbeidsmarkedet er mer preget av tradisjonelle kjønnsroller enn andre steder. Det er positivt. Mindre positivt er det kanskje at 13 personer mener det er lettere for de som er oppvokst i Rauma å få jobb enn de som kommer utenfra. At det er slik, er for så vidt rimelig ettersom de som har tilknytning til kommunen normalt har et større lokalt nettverk å spille på. Men for å få flere tilflyttere er det et poeng at flest mulig jobber blir utlyst slik at en også når ut til som ikke har ikke tilknytning fra før.

Tabell 7.1. Hvilke av følgende utsagn om arbeidsrelaterte forhold er du enig i? Flere svar pr respondent. Antall.

Jobben min er midt i blinken for meg	20
Jeg flyttet uten å ha en jobb, men regnet med at det ville ordne seg etter hvert	17
Jeg reduserte på jobbkravene for å kunne bo her	17
Det er lettere for de som er født og oppvokst her å få jobb enn for de som kommer utenfra	13
Begrensninger i arbeidsmarkedet gjør at jeg vurderer å flytte fra Rauma	11
Annet	11
Min partner måtte redusere på jobbkravene for å kunne flytte hit	10
Lettere å få ansvarsfylte oppgaver når man jobber på et lite sted	8
Jeg setter pris på å jobbe på et lite sted, for da får jeg mer varierte arbeidsoppgaver	6
Jeg fikk min første jobb da jeg flyttet til Rauma	5
Jeg er overkvalifisert for jobben jeg har	5
Det er gode muligheter til å gjøre karriere uten å måtte flytte herfra	3
Arbeidsmarkedet her er mer preget av tradisjonelle kjønnsroller enn andre steder	2
Jeg er ikke tilstrekkelig formelt kvalifisert for jobben jeg har, men fikk den likevel	1
Totalt	67

Av mer negative kjennetegn ved arbeidsmarkedet i Rauma kan vi trekke fram at forholdsvis mange oppgir at de selv og/eller deres partner reduserte på jobbkravene for å kunne flytte dit. Personer som bodde i byer før tilflytting er overrepresentert blant disse.

Videre er det fem som sier de er overkvalifisert for jobben de har. Alle disse er menn fra utlandet. Kanskje kan det handle om språkproblemer eller at de ikke har fått godkjent utdannelsen sin, - eller det kan også handle om diskriminering. Uansett, dette er en problemstilling det er viktig å ta tak i en tid da de fleste kommuner opplever arbeidsinnvandring og mangel på flere typer kompetanse.

11 sier de vurderer å flytte på grunn av begrensinger i arbeidsmarkedet.

7.2 Boligforhold: Hvor og hvordan ønsker man å bo?

Vi har konstatert at forhold knyttet til bolig og bomiljø er viktige tilflyttingsflyttemotiv for mange. En god del hadde problemer med å finne en akseptabel bolig da de flyttet. I alt 15 personer oppgir at de vil flytte til en annen bolig i Rauma. Hvor og hvordan disse 15 ønsker å bo er gjengitt i tabellene nedenfor.

I de samme tabellene er det også opplysninger om hva 47 potensielle tilbakeflyttere mener om de samme forholdene. Ikke overraskende viser tabellene (7.2 og 7.3) at ønsket om å flytte tilbake henger sammen med ønsket om å bo i enebolig, og å eie sin egen bolig og å kunne bygge sin egen bolig. Det å ha god plass rundt boligen oppgis som viktig av mange, og henger sammen med ønsket om enebolig eller eventuelt småbruk. Det er verd å legge merke til at ingen av utflytterne ønsker å leie ved en eventuell tilbakeflytting. I dette spørsmålet mener vi det er grunn til å tro at potensielle *førstegangstilflyttere* er uenig.

Når det gjelder hva potensielle tilbakeflyttere betrakter som akseptabel reiseavstand, viser tabell 7.5 at de fleste er villige til å bruke inntil et kvarter i bilen for å nå tjenester som barnehager, skoler, butikker osv.

Tabell 7.2. Utflyttere som helt sikkert eller kanskje kommer til å flytte tilbake: Hva slags type bolig vil du helst ha? Innflyttere som ønsker å flytte internt: hva slags bolig vil du ha? Flere svar pr respondent. Antall

	Utflyttere	Innflyttere
Enebolig	32	12
Ønsker å eie	19	7
Ønsker å bygge eget hus	12	
Småbruk	11	2
Bolig som ikke trenger oppussing	8	
Leilighet	5	4
oppussingsobjekt	4	
Gårdsbruk	4	
Annet	4	
Ønsker å leie	0	2
Rekkehus	0	
Alt på ett plan	0	3
Vet ikke	0	
Totalt	47	15

Tabell 7.3. Utflyttere som helt sikkert eller kanskje kommer til å flytte tilbake: Hvordan ønsker du helst å bo? Innflyttere som vil flytte internt; hvordan vil de helst bo? Flere svar pr respondent. Antall.

	Utflyttere	Innflyttere
godt med plass rundt boligen	27	6
god utsikt/plassering	25	4
nær naturen	24	
i eller nær Åndalsnes	21	8
Annet	20	
godt nærmiljø	17	
nær familie	16	
nær jobbmarked	11	
Vet ikke	7	
nær Molde	6	2
ikke viktig å bo nær et senter	6	
nær Ålesund	2	
Totalt	47	15

Tabell 7.4. Potensielle tilbakeflyttere ble spurt om hva de mener er akseptabel reiseavstand fra hjemmet til følgende tjenester og steder: N=47. Ett svar pr linje. Antall

	gåavstand	inntil 5 min.kjøring	Inntil 15 min kjøring	Mer enn 15 min. kjøring	irrelevant
Barnehage	6	10	16	1	9
Barneskole	6	9	14	1	12
Ungdomsskole	3	3	20	4	12
Videregående skole	2	1	14	8	16
Matbutikk	9	13	16	3	4
Idrettsanlegg	3	9	15	5	11
Åndalsnes sentrum	4	1	19	6	14

Tabell 7.5. Utflyttere som helt sikkert eller kanskje flytter tilbake: Hvilket område i Rauma vil du helst bo? Innflyttere som vil flytte internt i Rauma: Hvor vil du helst bo? Flere svar pr respondent. Antall.

	Utflyttere	Innflyttere
Åfarnes-Mittet	3	2
Rødven/Eidsbygda	1	1
Torvik-Isfjorden	21	2
Åndalsnes	17	8
Innfjorden	7	2
Måndalen	8	1
Vågstranda	2	
Verma-Marstein	2	
Annet	5	
	47	15

7.3 Betydningen av nedkortet reisetid til Molde og Ålesund

Over halvparten av innflytterne (31 personer) mener at kortere reisetid til Molde/Ålesund vil gjøre det mer attraktivt for dem å bli boende i Rauma i framtida. 18 svarer nei på spørsmålet, mens resten er usikre. I følge tabell 7.6 vil den viktigste forandringen være at arbeidsmarkedet blir utvidet og handleturer til byene blir lettere. Her burde vi kanskje ha hatt med svaralternativ som går på bekymringer for økt konkurranse for lokal handel og arbeidsmarked.

Når det gjelder betydning for tilbakeflytting, svarer til sammen 25 utflyttere at dette ikke har betydning for tilbakeflytting. I alt 15 av disse sier det er fordi de uansett ikke kommer til å flytte tilbake, mens de 10 øvrige kommer til å flytte tilbake uavhengig av nedkortet reisetid.

Derimot mener 20 personer at nedkortet reisetid kan gjøre det mer aktuelt for dem å flytte tilbake, mens 22 personer svarer «vet ikke».

Tabell 7.6. Innflyttere. På hvilken måte mener du nedkortet reisetid til Molde/Ålesund vil gjøre det bedre for deg å bo i Rauma? Flere svar pr respondent. Antall.

Det vil gjøre det lettere å skifte jobb uten å måtte flytte	18
Kan dra oftere på shoppingtur i Molde/Ålesund	17
Det vil bli lettere å reise ut av regionen i forbindelse med ferie	15
Lettere å benytte seg av kulturtilbud i byen	12
Redusert reisetid til jobb for meg og/eller partner	11
Det vil bli lettere å drive næringsvirksomhet her	5
Annet	3
Vet ikke	0
Totalt	31

7.4 Andre forhold av betydning for å være attraktivt som bosted

Butikker og kjøpesentre er viktige – og det at man har et sosialt miljø i nærheten. Ny svømmehall, festivaler, kino og konserter er blant de hyppigst nevnte (tabell 7.6).

Under annet har flere nevnt at det er viktig at skoler og barnehager ikke legges ned og at sentraliseringen internt ikke fortsetter.

Tabell 7.6. Innflytterne: hvilke av disse tingene mener du er viktig for deg med hensyn til å bli boende i Rauma i framtiden? Utflytterne: hvilke av disse tingene som ville kunne gjort det bedre å bo i Rauma. Flere svar pr respondent. Antall.

	Innflyttere	Utflyttere
At vennene mine bor i nærheten	23	6
Flere butikker i sentrum	23	6
Ny svømmehall	17	4
Utvikling av kjøpesenter	17	7
At festivalene fortsetter å vokse	16	*
Flere utesteder	*	7
Billige boliger	15	2
Flere kinoforestillinger	15	3
Flere konserter gjennom året	12	1
Norsk Fjellfestival	12	3
Rauma Rock	12	5
Annet	12	10
Turmålskonkurransen	11	3
Mer sykkelstier	8	0
Flere teaterforestillinger	6	*
Flere idrettshaller	2	2
Flere turstier	2	0
Flere utendørsanlegg f.eks. bade/skøyteplass i Bjørmosen,	1	2
Flere fotballbaner	1	0
	57	19

* Ikke mulig svaralternativ for denne gruppen.

8 Naturen er viktig både for utflyttere og innflyttere

Rauma kommunes visjon er "vi skal bli verdens beste kommune for naturglade mennesker". Både blant utflytterne og innflytterne oppgir nesten halvparten (48 %) at de identifiserer seg med denne visjonen, mens ca. 18 prosent svarer vet ikke.

Når det gjelder *innflytterne* er det relativt flere blant de som ikke er oppvokst i Rauma som identifiserer seg med kommunens visjon enn blant de som er oppvokst der. Videre er det sterk og statistisk signifikant sammenheng mellom å like denne visjonen og det å ha flyttet til Rauma på grunn av naturen, karriemotiv og/eller stedsforhold. Det kan dermed se ut til at visjonen treffer godt i forhold til å rekruttere nye innbyggere som ikke er oppvokst i kommunen og som dermed trenger andre motivasjoner enn familie, venner og tilhørighet.

Tabell 8.1 og tabell 8.2 viser at både innflytterne og utflytterne er naturglade mennesker. Hele 80 prosent av utflytterne sier de liker å ferdes i naturen, og 75/80 prosent synes det betyr noe at den er vakker å se på. De fleste oppgir dessuten å bruke naturen til rekreasjonsformål ukentlig eller oftere. De høye tallene, og likheten mellom flyttegruppene, er ikke overraskende tatt i betraktning at dette er verdier som er godt befestet i den norske befolkning som helhet (Vorkinn m.fl. 2000, Bjerke m.fl. 2006). Tallene stemmer også godt med en tidligere og tilsvarende undersøkelse av innflyttere til Valdres (Grimsrud 2006).

Innflytterne ble spurt om de deltar på turmålskonkurranser, Norsk Fjellfestival og bruker www.romsdal.com for å få turideer. Svarene er at en tredel har deltatt på fjellfestivalene, mens nær halvparten har deltatt i turmålskonkurransen og/eller brukt nevnte nettsider.

Tabell 8.1. Hva betyr naturen for deg? Flere svar pr respondent. Prosent.

	Utflyttede	Innflyttede
Liker å ferdes i naturen	80	*
Den er vakker å se på	75	80
Den vekker minner fra barndommen; jeg føler at min identitet er knyttet til landskapet	*	15
Jeg liker å gå på tur uten å møte så mange mennesker	57	*
Jeg liker å bruke naturen til å stresse ned, finne fred og ro	*	56
Jakt, fiske og matauk	30	31
Liker å drive bratt friluftsliv	22	28
Liker å drive ekstrem sport	6	9
Naturen betyr lite for meg	3	6
Annet (å trene)	3	7
Totalt antall respondenter (N=)	67	57

* svaralternativ ikke gitt for gruppen

Tabell 8.2. Hvor ofte bruker du naturen til rekreasjonsformål? Ett svar pr respondent. Prosent.

	<i>Utflyttede</i>	<i>Innflyttede</i>
Hver dag	2	19
Flere ganger i uka	46	37
2-3 ganger i måneden	34	24
Sjeldnere	16	20
Aldri	2	2
Totalt antall svar (N=)	67	54

9 Sammenfattende analyse og anbefalinger

Denne rapporten bygger på data både fra utflyttere og innflyttere. Det er en god kombinasjon. Om vi bare hadde basert oss på opplysninger fra de som har flyttet til Rauma for å finne ut hva som vil kunne øke stedets attraktivitet, ville vi gått glipp av verdifulle opplysninger om flaskehals. Om vi bare hadde basert oss på utflytterstudien, hadde vi i mindre grad fått fram det attraktive ved Rauma. I det følgende sammenfatter vi resultatene fra undersøkelsen med vekt på å få fram hva som kjennetegner flytting til og fra Rauma. Vi starter med to forhold som har pekt seg ut som negative i den forstand at de enten stimulerer til utflytting og/eller hindrer innflytting (arbeidsmarkedet og sosiale forhold), og går videre med tre forhold som bidrar positivt til tilflytting (naturen, familierelasjoner og boliger).

Til slutt kommer vi med noen generelle anbefalinger med hensyn tiltak som kan bidra til å øke attraktiviteten og tilflyttingen til Rauma.

9.1 Arbeidsmarkedet er en flaskehals

Arbeidsmarkedet framstår som en flaskehals på flere måter. For det første oppgis arbeid som nest viktigste fraflyttingsgrunn (etter utdanning), for det andre er arbeid den viktigste grunnen til at innflyttere vurderer å flytte ut igjen, og for det tredje er arbeid viktigste grunn til at de fraflyttede ikke ønsker å flytte tilbake igjen. I tillegg ble arbeidsmarkedet nevnt som et av de mest problematiske forholdene knyttet til å gjennomføre tilflyttingen.

Men bildet er ikke helsvart på dette området. Blant innflytterne var jo arbeid samtidig det som ble nevnt nest flest ganger som flytteårsak. Førsti prosent (23 av 57) flyttet til Rauma fordi de fikk en jobb der, og flesteparten (20 personer) av de som flyttet på grunn av jobb, sier at jobben er midt i blinken for dem. Til tross for at mange opplever arbeidsmarkedet som begrenset, så er det viktig å huske på at kommunen også, beviselig, har noe å tilby de som lar jobben styre bostedsvalget. I tillegg kan det knapt understrekes ofte nok at arbeid er viktig/nødvendig selv om det for mange ikke er et tilflyttingsmotiv.

Det synes å være et grunnleggende skille mellom de som tillegger jobb og karrieremuligheter stor vekt på den ene siden, og de som er mindre opptatt av dette eller ikke synes det er viktig i det hele tatt på den andre. For førstnevnte gruppe er det jobben som styrer bostedsvalget; de valgte Rauma fordi de fikk en interessant jobb. Typisk for denne gruppen er at de også vurderte å flytte til andre steder. For de fleste i den andre gruppen synes jobb å være en mer eller mindre nødvendig betingelse for å kunne realisere en flytting. Disse hadde i stor grad bestemt seg for å flytte til Rauma i

utgangspunktet – men gjorde det ikke før det bød seg en jobbmulighet. Dette er et skille som ser ut til å gå på tvers av kjønn, utdanningsnivå og lokal tilhørighet i vårt utvalg.

Hva kan Rauma kommune gjøre med arbeidsmarkedet? Kommuner har begrenset med virkemidler i så måte ut over generelt å legge til rette for næringsvirksomhet og arbeidsplassutvikling, herunder reell og virtuell pendling. For å øke arbeidsrekrutteringen er det imidlertid også et poeng å få *synliggjort* de mulighetene som finnes i Raumaregionen. Det krever sannsynligvis samarbeid med næringsliv og organisasjoner, og kan dreie seg om informasjonsvirksomhet så vel som ordninger som i praksis viser fram noen av mulighetene. Er det for eksempel en holdning blant ungdommen at man må flytte for å få en skikkelig jobb, så kan det hjelpe å få med arbeidsgivere næringslivet på å vise det motsatte (f.eks. gjennom sommerjobber, jobb-skole utveksling). Dette er tiltak man ikke kan forvente å se direkte effekter av, men de kan virke holdningsskapende på sikt.

Én potensielt mer effektiv måte å få synliggjort jobbmuligheter på er å *stimulere* til at ledige jobber faktisk blir utlyst (også utenfor lokalsamfunnet) – og ikke blir stående ubesatt i påvente av at noen kjente skal dukke opp.

Mange har gode erfaringer med å delta på jobbmesser o.l. der en gjennom samarbeid med næringsliv, offentlig sektor og tredje sektor promoterer arbeidsmuligheter, naturglede og gode boforhold under samme parasoll. Vi har nokså klare indiser på at denne type strategier virker i noen sammenhenger. Det gjelder først og fremst traineeordninger som TIM i Molde, der flere bedrifter lokalt går sammen om å rekruttere traineer som de har på deling (Dahle m.fl. 2011). Ett av suksesselementene i traineeordningene, er at de tilbyr mer enn jobb. Framtidsfylket i Sogn og Fjordane, og Sogndal spesielt, har fått gode resultater av å kjøre fram mulighetene for bratt friluftsliv sammen med karrieremuligheter (Grimsrud og Aure 2013).

Mange av respondentene i begge våre undersøkelser mener at nedkortet reisetid til Molde/Ålesund gjør det mer attraktivt å flytte til eller bli boende i Rauma. De synes å være optimistiske med hensyn til hva regionforstørring kan bringe av økte muligheter for å skifte jobb. En potensiell negativ virkning er at lokale bedrifter kan miste noe av rekrutterings- og kundegrunnlaget, og bli nødt til å stenge. Det er naturligvis ikke gunstig med hensyn på bosetting. Uansett, i en ny regional situasjon, er det et poeng at tilflyttingsarbeidet planlegges med utgangspunkt i regionens ressurser og ikke bare de som ligger innenfor Raumas grenser.

9.2 Det er vanskelig å bli kjent med folk

Det er et problem mange steder at det er vanskelig for innflyttere å komme inn i det sosiale miljøet. Da innflytterne ble spurt om problemer knyttet til flyttingen var det

nettopp problemer med å få venner som ble hyppigst nevnt. Utflyttere som ikke vil flytte tilbake igjen oppgir ofte at grunnen til det ligger i det sosiale miljøet. Trolig er det også problemer med å komme inn i miljøet som ligger bak begrunnelsen «likte meg ikke i Rauma» som 10 personer oppga som fraflyttingsmotiv.

«At mine venner bor i nærheten» var det svaret som kom hyppigst på spørsmålet om hva som bidrar til at de kommer til å boende i Rauma. Det sosiale miljøet er viktig for folk. Trives man ikke sosialt, skal det veldig mye til for at god jobb og fin natur veier opp.

Det er derfor gode grunner til å støtte organisasjoner som tar integrasjon og involvering av innflyttere fra inn- og utland på alvor. Integreringsarbeid bør kanskje derfor bli tillagt vekt når det skal gis tilskudd til lag og foreninger. Det vil også kunne hjelpe å utvikle flere sosiale arenaer – slike som er nevnt i tabell 7.6. Arbeidsgivere som rekrutterer innflyttere, som for eksempel kommunen selv, bør dessuten være seg bevisst denne problemstillingen.

9.3 Satsingen på naturglade mennesker øker tilflyttingen

Så mange som halvparten av begge flyttegrupper identifiserer seg med Raumas visjon om å bli verdens beste kommune for naturglade mennesker. Vi tror dette er et høyt tall ut i fra at vi vet det er vanskelig å finne visjoner som passer for alle uten at de blir helt innholdsløse. Undersøkelsen avdekket i tillegg at visjonen er spesielt populær blant tilflyttere som ikke selv er oppvokst i Rauma. Disse oppgir som regel naturen som grunn til å flytte til Rauma. I tillegg er de motivert av arbeid og stedsforhold (som igjen handler om natur). Blant de som er utflyttet, oppgis naturen som den nest viktigste faktoren som gjør tilbakeflytting ønskelig.

Som Trøndelagsforskning skriver, hjelper det lite hva en kommune gjør for å bedre omdømmet hvis dette ikke har sammenheng med – og gjenklang blant – innbyggerne i kommunen. Steder blir like gjerne markedsført gjennom det som skjer og det som folk skaper sammen (Haugum m.fl.). Denne undersøkelsen tyder på at visjonen om å bli verdens beste kommune for naturglade mennesker har gehør hos både innflyttere (altså innbyggere) og utflyttere, og den gir således støtte for fortsatt å jobbe med denne visjonen. Vi kan konkludere med at visjonen synes å være godt forankret og treffer godt i forhold til å rekruttere nye innbyggere – særlig de uten tilknytning til kommunen.

Det er likevel på sin plass å minne om at ikke alle liker denne visjonen – det kom tydelig fram i tekstsvarene i denne undersøkelsen. Noen opplever at «toppluefolket» får for mye oppmerksomhet – og at kommunen ikke har plass til de som trives bedre i sofaen eller i kulturhuset enn på fjellet. Det viktige her handler kanskje ikke om innholdet i visjonen, men om at kommunen faktisk har pekt seg ut et satsingsområde med en bestemt målgruppe. Prioritering av en gruppe fører automatisk til nedprioritering av en annen. At

noen føler seg nedprioritert kan altså være en bivirkning av at prioriteringen fungerer. I vår studie av tilflyttingsarbeid i norske distriktskommuner, fant vi tendenser til at arbeid som fokuserer på å tiltrekke seg tilflyttere (uansett innhold), ofte møter skepsis blant noen av innbyggerne – fordi de mener kommunen bør konsentrere seg om å gi de som allerede bor der bedre tjenester (Grimsrud og Aure 2013). Selv Raumas visjon altså virker tiltrekkende på tilflyttere, kan det være et poeng å tydeliggjøre at visjonen ikke (bare) er et virkemiddel for å tiltrekke seg folk utenfra.

9.4 Familie og venner er viktigste tilflyttingsgrunn

De som er oppvokst i Rauma oppgir familieforhold, tilhørighet og gode oppvekstvilkår for barn som sine viktigste motiv for innflytting. Tilsvarende finner vi for utflyttere som vurderer å flytte tilbake. Også for de som ikke er oppvokst i Rauma finner vi at familieforhold er viktig, men da først og fremst gjennom at de har funnet seg en partner fra Rauma. Disse kommer i stor grad fra Raumas nabokommuner.

Gode oppvekstvilkår er et moment som så å si alle distriktskommuner bruker i sitt tilflyttingsarbeid. I den forbindelse er det viktig å huske at de som oppgir at Rauma har gode oppvekstvilkår som regel selv er oppvokst der. Ja, da vet de hva de snakker om – men snakker man med folk som er oppvokst andre steder, vil de gjerne hevde at deres egne oppvekstvilkår var de beste (det gjelder også for storbyene våre, jf. Danielsen 2006). Gode oppvekstvilkår knyttes ofte til det å bo landlig, men handler i bunn og grunn om nostalgiske ideer om egen barndom der nærhet til familie spiller nøkkelrollen (Valentine 1997).

Hva kan Rauma kommune gjøre med dette? I store bokstaver dreier dette seg om at Raumas innbyggere er de viktigste magnetene for tilflyttere. Å få folk utenfra til å forelske seg i en heimekjær raumaværing, er kanskje det sikreste kortet med hensyn til tilflytting og familieetablering. Men å satse på koplingsaktiviteter kan lett virke stigmatiserende både på folk og sted¹. I stedet gjelder det å gjøre kommunen til et attraktivt sted å bo på gjennom alle livsfaser – altså det som i bunn og grunn er kommunens hovedoppgave.

9.5 Bolig og stedsforhold er gode bomotiv

Bolig, bomiljø og stedsforhold er motiver som ble nevnt av mange, men relativt få hadde de som avgjørende for tilflytting. Gode oppvekstforhold trekkes fram av mange i denne forbindelse også, sammen med ønsket om å bo landlig. Det som kjennetegner de som hadde disse motivasjonene var at de i stor grad har bestemt seg for å bli boende i Rauma for alltid. Det kan se ut til at dersom man har bestemt seg for å slå seg ned i Rauma for godt så er forhold av mer midlertidig art, så som arbeid, mindre viktig. Da kommer stedet i første rekke og så får man tilpasse arbeidet til det som er mulig å få.

¹ Lierne i Nord-Trøndelag led lenge under stempelet ungkarsbygda etter at de hadde invitert en busslast med svenske single kvinner til fest en gang på 1980-tallet. Noen av ungkarene fikk det enda verre ettersom ikke engang dette åpenbare frieriet førte til noe mer enn en fyllefest.

Boliger er en flaskehals i mange distriktskommuner. I Rauma var det rett nok 15 som hadde problemer med finne en passende bolig da de flyttet inn, men de fikk tross alt en bolig som muliggjorde tilflytting. Ut over det, har ikke bolig i denne undersøkelsen kommet fram noe stort problem (men vi har selvsagt ikke fått i tale de som måtte ha gitt opp ønsket om å flytte til Rauma pga. manglende bolig). Boligsituasjonen framstår mer som en attraksjonsfaktor enn en flaskehals. Mange har påpekt ønsket om å bo i enebolig kan la seg realisere i Rauma på grunn av at det er relativt rimelige boliger. Tilbakeflyttingskandidatene knytter tilbakeflytting til ønsket om å eie eget hus, småbruk eller bygge hus. Drømmen om å bo på landet er som regel kombinert med en boform som gir god plass rundt huset. Å ha attraktive tomter og boliger er derfor viktig i forbindelse med å lokke flere tilflyttere. Dette blir trolig mer viktig når bo- og arbeidsmarkedsregionen blir utvidet; da gjelder det å få flest mulig til å bosette seg innenfor Raumas grenser.

9.5 Anbefaling: Sats både på intern og ekstern identitetsbygging

Undersøkelsen viser at de aller fleste som flytter til Rauma har en tilknytning til kommunen, enten ved at de selv er oppvokst der eller at de har en partner som er oppvokst der. Det er derfor ikke overraskende at familierelaterte motiver er de vanligste grunnene for å flytte til Rauma. Familiemotivene er også viktige for videreflytterne - de som sier de vil flytte ut av Rauma, og både for de som vil og ikke vil flytte tilbake igjen. Dette er ikke spesielt for Rauma. Også på nasjonalt nivå er familiemotiverte flyttinger de mest vanlige. Den nasjonale bo- og flyttemotivundersøkelsen viste at når man er 40 år, bor halvparten av befolkningen født på 1950- og 1960-tallet i den kommunen hvor de vokste opp. Dette gjelder litt flere menn enn kvinner. For de som er gift, gjelder det at hele 70 prosent av både kvinner og menn bor i sin egen eller ektefellens oppvekstkommune når de er i 40-årsalderen (Sørliie m.fl. 2012). Videre vet vi at 15-20 prosent av befolkningen ved 40-årsalderen har flyttet tilbake til oppvekstkommunen sin. Dette forteller at hvor man bodde som barn, betyr mye for hvor man blir boende senere. Stedsidentitet (i form av tilhørighet) bygges opp over lang tid, gjerne gjennom oppveksten, og det er ikke gjort i en håndvending å endre slike bånd mellom mennesker og steder.

Undersøkelsen viste også at de aller fleste innflytterne bare vurderte Rauma som tilflyttingssted da de vurderte å flytte. Det sier noe om at det er ekstremt vanskelig å påvirke folks flytteevalg – de fleste vurderer nemlig bare steder de har tilhørighet til gjennom familie og svigerfamilie. En mindre andel lar jobbmuligheten styre – og de er det også ganske vanskelig å påvirke. Tilflyttingsarbeid vil i stor grad måtte gå ut på å gi de som allerede vurderer å flytte til Rauma et ekstra puff bak og forhindre dem i å gi opp planene. Når valget står mellom hans og hennes oppvekststed, kan tilflyttingsapparatets innsats være det som avgjør. Vi har sett at det har virket gjennom at tilflyttingskandidatene føler seg personlig velkomne, og gjennom at de får konkret hjelp til å få flyttingen realisert. Det er likevel grunn til å understreke at effektene i form av

tilflytting synes å være marginale – om enn kjærkomne for stedet det gjelder (Grimsrud og Aure 2013).

Men denne undersøkelsen har vist at Rauma ikke bare er tiltrekkende på de som har sin identitet knyttet til Rauma gjennom oppvekst og familierelasjoner, Rauma har tillegg klart å gjøre seg attraktiv for naturglade mennesker uten denne tilknytningen.

Til sammen gir dette et godt utgangspunkt for å ha et dobbelt fokus i arbeidet med å øke folketallet. *På den ene siden* bør det legges vekt på å bygge opp den identiteten folk har med et sted – gjennom å gjøre Rauma til et godt bosted for de som bor der. Det kan føre til at de omtaler Rauma i positive vendinger til familie, venner og kjente i og utenfor kommunes grenser. Som vist i denne undersøkelsen, er venner og familie de viktigste kildene til informasjon om Rauma som tilflyttingssted – og dermed også en viktig markedsføringskanal. Og *på den andre siden*, er det grunnlag for å fortsette å bygge opp under den eksterne identiteten, eller omdømmet, som verdens beste kommune for naturglade mennesker. Det doble fokuset er imidlertid viktig, ettersom det er nødvendig at visjonen gir gjenklang i befolkningen.

Småbarnsfamiliene som målgruppe?

Rauma har, i likhet med de fleste andre kommuner som driver tilflyttingsarbeid, aldersgruppen 20-40 år som målgruppe for tilflyttingsarbeidet. Det er gode grunner til å omfavne denne aldersgruppen; de er blant de mest mobile aldersgruppene, det er smart rent demografisk å satse på folk i reproduktiv alder, de gir stor uttelling i overføringssystemet, de har i lang tid vært målgruppe for distriktpolitikken, og distriktskommuner mener å ha noe å tilby barnefamilier i form av trygge og gode oppvekstvilkår. Samtidig er dette kanskje den gruppen som er vanskeligst å få tak i. Ikke bare fordi det er stor konkurranse om den, men også fordi det skal mye til for å få to jobber omtrent samtidig på små steder – samtidig som akseptabel (familie)bolig og barnehage/skole må være tilgjengelig i rimelig nærhet. For mange mennesker i denne aldersgruppen er det viktig å få en god start på karrieren, mens for personer i førtiårene og oppover er mer etablert på dette området og kan tillate seg å prioritere annerledes. Vi har også sett at mobiliteten til de over 40 år er i ferd med å øke. Jeg vil ikke med dette foreslå at målgruppen endres til de over 40 år, men vil heller stille spørsmål ved om det er hensiktsmessig å avgrense målgruppen ved hjelp av alder. Og hvis det er det, går det antakelig an å dele den opp i undergrupper der hver målgruppe får skreddersydde tiltak. Grimsrud og Aures (2013) analyse av tilflyttingsarbeid i norske distriktskommuner viste at det ofte blir satt likhetstegn mellom å være i aldersgruppen 20-40 år og det å være på jakt etter en landlig idyll med gode oppvekstvilkår. Denne undersøkelsen av Rauma har vist at det er mange som passer inn i dette bildet, men at det i tillegg er personer som flytter nærmest utelukkende på grunn av jobb/karrierehensyn, naturglede, billige boliger, for å bo nær familie og venner.

Det kan også være på sin plass å minne om at det å satse på bestemte målgrupper, samtidig innebærer en indirekte nedprioritering av andre grupper. Dette kan være konfliktfullt.

Tilflytterkontor og tilflyttingsarbeid

Rauma kommune var kanskje den første i landet til å etablere tilflytterkontor. Antakelig er det blandede erfaringer med dette. Denne undersøkelsen viser at det er mange som mener de ikke har behov for et slikt kontor. Det kan da være på sin plass å minne om at de fleste som har svart på undersøkelsen har sterk tilknytning til Rauma gjennom familie og venner, og derfor ikke er den primære målgruppen for denne type sørvis. Tilflytterkontor vil først og fremst være til hjelp for de som ikke har et slikt nettverk, men som trenger kontoret for å øke sin kunnskap om bolig og arbeid, barnehageplasser, skoletilbud, kulturliv, klima og avstander. Dette gjelder ikke minst innflyttere fra utlandet; de trenger i tillegg språkopplæringstilbud og tilgang til kompetanse om plikter og rettighet i Norge, hjelp til å fylle skjema o.l. Som en av respondentene skriver, kan tilflytterkontoret kanskje arrangere sammenkomster for tilflyttere slik at en ikke føler seg så alene som innflytter.

Et tilflytterkontor kan også være koordinator for tilflyttingsarbeidet i kommunen, og ha en pådriverrolle i forhold til å påvirke tilflyttings- og bolystforhold. Uansett er det viktig å klargjøre hva et tilflytterkontor skal være og hva det ikke skal være.

Grimsrud og Aure (2013) påpeker at de viktigste betingelsene for å lykkes med tilflyttingsarbeidet er at det bygger på analyse av lokale forhold og kunnskap om flytteprosesser og tilflyttingsarbeidets målgrupper. Rauma har med dette lagt begynnelsen for en god fortsettelse av dette arbeidet.

Referanser

AUD (2011b): Spørreundersøkelse blant innflyttere til Hardanger. Analyse, utgreiing og dokumentasjon (AUD). AUD-rapport nr 14-1 2011. <http://www.hordaland.no/aud>

Bjerke, T., Thrane, C. and Kleiven, J. 2006. 'Outdoor recreation interests and environmental attitudes in Norway', *Managing Leisure* 11 (2): 116–128.

Båtevik, F.O., Yttredal, E. R og Hanche-Olsen, M. (2013).. *Kompetanse for ei kunnskapsintensiv framtid. Kva gjer marine og maritime arbeidsplassar i Møre og Romsdal attraktive for høgt utdanna arbeidskraft?* Volda: Møreforskning.

Dahle, M; Grimsrud, G.M. og Holthe, I.C. 2011. Bosettingsvirkninger av regionale traineeprogram. ideas2evidence rapport 1/2011, Bergen

Danielsen, H. 2006 Med barn i byen: foreldreskap, plass og identitet, Dr. Thesis, University of Bergen.

Grimsrud, G.M. 2006. "Valdres-Rypa" Tilflytting og trivsel blant kvinner i Valdres. ØF-Rapport nr. 03/2006 , Østlandsforskning, Lillehammer

Grimsrud, G.M. og Aure, M. 2013. Tilflytting for enhver pris? En studie av tilflyttingsarbeid i norske distriktskommuner. Ideas2evidence rapport 4/2013

Haugum, M, Aasetre, J og E. Carlsson. 2013 *Lokalt utviklingsarbeid. En vurdering av resultater og effekter i Rindal og Rauma kommune*. Rapport : 2013: 3 Trøndelag Forskning og Utvikling AS, Steinkjer.

Sørli, K. 2010: Bosetting, flytting og regional utvikling. I: Frønes, I og Kjølørød, L (red.). *Det norske samfunn*. Gyldendal Akademisk, Oslo

Sørli, K; Aure, M. og Langset, B. 2012. *Hvorfor flytte? Hvorfor bli boende? Bo- og flyttemotiver de første årene på 2000-tallet*. NIBR-rapport: 2012:22

Valentine, G. 1997. A safe place to grow up? Parenting, perceptions of children's safety and the rural idyll. *Journal of Rural Studies*. Volume 13, Issue 2, April 1997, Pages 137–148

Vorkinn, M., Vittersø, J. og Riese, H. 2000. *Norsk friluftsliv – på randen av modernisering?* ØF-rapport 02/2000, Østlandsforskning, Lillehammer.

MØREFORSKING

MØREFORSKING VOLDA
Postboks 325, NO-6101 Volda

Telefon +47 70 07 52 00
Telefaks +47 70 07 52 01

moreforskning@moreforsk.no
www.moreforsk.no

HØGSKULEN I VOLDA

HØGSKULEN I VOLDA
Postboks 500, NO-6101 Volda

Telefon +47 70 07 50 00
Telefaks +47 70 07 50 01

postmottak@hivolda.no
www.hivolda.no